

6. Slachtoffer van geallieerd bombardement

Johannes (Jan) Hoogland Mz

*22 februari 1922, Heerbugowaard
† 20 januari 1944, Berlijn*

Waar bevond Jan zich?

Jan Hoogland woont in Oudkarspel en is na zijn schooltijd schippersknecht bij schipper Theo Leek en werkt later op een baggerschuit. Typisch zo'n arbeider die de Duitsers in de oorlog heel goed kunnen gebruiken. Ja, in Duitsland dan, voor de arbeidsinzet. De politie komt op een gegeven moment in 1942 aan de deur en zegt dat hij zich in Amsterdam moet melden. Daar wordt hij op transport gesteld naar Berlijn waar hij in een wapenfabriek moet werken. Hij doet daar zijn werk zoals alle andere arbeiders die uit de

Jan Hoogland voor een barak

veroverde landen zijn gehaald. Het is vaak hard en lang werken, maar op zich kom je daar de oorlog wel mee door. Belangrijk is dat je voldoende te eten krijgt, redelijke kleding hebt en vooral niet in conflict komt met je meerderen. Dat zijn de gevaren en verder maar hopen dat de Geallieerden de oorlog snel winnen.

Het gaat de goede kant uit merken de dwangarbeiders in Berlijn, de stad wordt steeds heviger en vaker gebombardeerd. Aan die goede kant zit ook meteen een groot nadeel: de arbeiders lopen door die bombardementen zelf ook gevaar. Er is wel luchtalarm en er zijn wel schuilkelders, maar dat zijn niet de degelijke bunkers waar de Duitsers ingaan. Soms is het maar een tunnelbuis onder een weg, soms zijn het kelders onder fabrieksgebouwen.

Het wordt Jan allemaal te gortig met al die bombardementen en gelukkig kan hij op verlof naar huis. Op 20 januari 1944 staat hij op een station om weg te komen als er 's avonds een geallieerd bombardement losbarst.

Het luchtalarm gaat af en met een hele ploeg kameraden zoekt Jan de schuilkelders op. De plaats waar ze veilig denken te zijn wordt door een paar voltreffers geraakt waardoor alles instort. Jan wordt met 24 kameraden bedolven onder het puin. De brief die dit beschrijft is hierbij afgedrukt. Deze geeft een goed beeld van de communicatie in die dagen: er werd via verbindingsmannen gecorrespondeerd. Ene J. Mink blijkt de Nederlandse verbindingsman te zijn bij Krone Presswerk en hij schrijft naar een zekere heer Bruin. Was die in Nederland de contactpersoon? In de brief wordt gezegd dat Jan in de schuilkelders onder de fabrieksgebouwen zat, de familie zegt echter, dat hij op verlof ging en dat hij op een station moet hebben gestaan. Feit blijft dat schuilkelders zijn getroffen en ingestort, met fatale gevolgen.

Berlijn 13-3-1944.

Geachte Heer H. Bruin,

In antwoord op Uw briefkaart van 5 dezer, bericht ik U het volgende: Hoogland was afkomstig uit Oudthorpe in Noord-Holland. Op den avond van den 20 Januari van dit jaar had hij avondploeg bij ons in de Fabriek en er kwam alarm waarbij wij natuurlijk in de schuilplaats van de Fabriek gingen. Een van de kantoorgebouwen is getroffen, en op de hielden gestorven, waarbij de heldens doorgemaakt zijn. Jan is met 24 anderen onder de puin bevestigd en hierbij om het leven gekomen. Zijn begrafenis had einde Februari plaats, te Berlijn - Schönehausen. Hoeft U nog nadere inlichtingen wenschen schrijft U dan even terug. Met Kameradschgroet: J. Hintz

Med. Verbindingsman.
 bij Krone Presswerk
 Frankfurter Allee 289
 Berlin O12.

Brief van de Nederlandse Verbindingsman, met bericht van Jans overlijden

Het zou deze brief kunnen zijn die de moeder van Jan ontving, waarin stond dat hij om het leven gekomen is. Een jongere zus weet in ieder geval van een brief die kwam en hoe haar moeder daar op reageerde:

“Mijn moeder leunde in de kamer tegen de tafel en hield met een brief in haar hand. Ik begreep daar als kind niets van. Ik kende zelf eigenlijk mijn broer ook helemaal niet. Hij was al een paar jaar in Duitsland, we hadden een heel groot gezin en ik was een kleuter. In ons gezin werd er daarna altijd wel over Jan gesproken, hij was er evengoed gewoon bij. Er hing ook altijd een foto van hem in de kamer.”

Volgens de brief was de begrafenis van Jan pas eind februari 1944. Moest het puin eerst geruimd worden? Het is ook de vraag of er wel een begrafenis is geweest. In ieder geval heeft Jan later een plek gekregen op het ereveld in Loenen. Op de steen daar staat als overlijdensdatum niet 20 maar 21 januari. Het bombardement was rond middernacht en niemand kan het precieze moment van overlijden onder een massa puin weten.

Wat we wel weten is dat Jan, wrang genoeg, door een bombardement van de bevriende geallieerden toevallig getroffen werd.

Na het bericht van Jans overlijden vraagt het rooms-katholieke gezin Hoogland via een bidprentje te bidden voor zijn ziel.

†
 BID VOOR
Johannes Hoogland,
 die op de leeftijd van 21 jaar in een
 schuilkelder te Berlijn de dood vond
 met 24 vrienden op 20 Januari 1944
 en aldaar werd begraven op het
 St. Hedwig-Friedhof.

De zielen der rechtvaardigen zijn in de hand van God, en de kwelling des doods zal hen niet treffen. Voor de ogen der dwazen scheen hun een ramp, en hun scheiden een ondergang, doch zij zijn in vrede, en hebben zij ook voor 't oog der mensen pijn geleden, zo is in hun nochtans het vertrouwen in de onsterfelijkheid in vervulling gegaan. Een weinig gekweld, zullen zij er veel goeds voor genieten, want God heeft hen beproefd en zijner waardig bevonden.
 (Wijsheid 111 : 1-5.)

Waakt dus omdat ge niet weet, op wat uur de Heer komt.
 (Matth. 24, vers 42.)

Niet de plotselinge dood is te vrezen, maar wel die dood welke plotseling en onvoorbereid is. (H. Augustinus.)

De H. Johannes, de uitverkoren Apostel Gods, zij zijn voorspraak.

Onze Vader — Wees Gegroet.
 HIJ RUSTE IN VREDE.

H. Leering, Noordscharwoude. - K 24

Bidprentje van Jan Hoogland